

UČITELJSKI TOVARIS.

List za šolo in dom.

Izhaja v 1. in 15. dan vsakega meseca, ter stoji za vse leto 3 gold., a za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise vzprejema uredništvo, naročnino in oznanila pa Milic-eva tiskarna v Ljubljani.

Štev. 9.

V Ljubljani, 1. maja 1885. l.

XXV. leto.

Otrôčji vrt.*)

Ker se užé tudi pri nas na Slovenskem ustanovljajo otrôčji vrti ali otrôčja zaba-višča, umestno je, da tudi o tej stvari kaj izpregovorimo. Otrôčji vrti zasadili so se k nam iz Nemčije, kjer je prvi otročji vrt ustanovil pedagog Friderik Fröbel v spomin štiristoletnice, kar so tiskarstvo izumili (v 24. dan jun. 1840. l.) v Blankenburgu v Thü-ringu. Otrôčji vrt je závod, kjer se vzgojajo otroci, preden hodijo v ljudsko šolo, tedaj tri do šest let stari. Fröbel je ta závod imenoval otrôčji vrt (Kindergarten) nekaj zato, ker je pri tem závodu navadno tudi vrt, nekaj pa tudi v znamenstvenem oziru, ker je otroke primerjal rastlinam, ki se morajo enako rastlinam v vrtu oskrbovati in vzgojevati. Vsi boljši pedagogi trdijo in je tudi res, da je pri človeku prvih šest let najvažniši čas vsega življenja, ker človek ravno v prvi, nežni dôbi dobiva pravo podlogo k poznejemu življenju. Otrôčji vrti so tedaj, ako so prav uravnani, zeló dobra naprava za otroke sploh, posebno pa še za take otroke, kateri se v domači hiši, pri stariših, v vzgoji zanemarjajo. Otrôčji vrt mora skrbeti, da se ves otrok, duša in telo, pravilno zbujá, vadi in vtrjuje. Posebno se tù poudarja otrokova delav-nost, to je, otrok se mora zgodaj vaditi delati. Prvo otrokovo delo je pa igranje. Igranje pa se ne sme izvreči v igro. Vse otrokovo igranje mora se ravnati po otročji naravi in vselej takó, da je uravnano v nekako celoto. Otrok ne sme nikoli kaj delati, da bi mu ne bilo treba zraven kaj misliti, ali da bi se zraven njegovi čuti ne zbujali in va-dili. Posebno se tù pazi, da se otroci vadijo prav misliti in govoriti. Otrôčja vrtnica mora biti zeló sposobna vzgojiteljica, ter prava ljubeznjiva mati svojim gojencem. O ljudskih učiteljih in učiteljicah veljá pregovor: „Iz mej sto učiteljev (učiteljic) jih je komaj pet, ki so za svoj vzvišen stan sposobni in zvesti svojemu lepemu poklicu“. Ta pregovor veljá tedaj toliko bolj o vzgojiteljicah nežnih rastlin — ljubih otročičev. Otrôčja vrtnica mora biti užé po vnani rasti taka, da jo imajo otroci radi in zraven takega značaja, da je kakor otrok pri otrocih in vender neka vzvišena oseba v závodu. Za slovenski otrôčji vrt pa še ne ugaja, če je otrôčja vrtnica izobražena v tujem jeziku, temuč ona mora biti še posebno zmožna materinega jezika, katerega otroci govoré. Ona mora tudi poznati národna dela in rokodelstva, národne igre, šege in navade, ter mora imeti obilico in na izbéro nabranih národnih pregovorov, izrekov, pesmi, povesti i. t. d.

*) V knjigi „Nauk slovenskim županom“ (na slovenski jezik prelóžil Fr. Levstik) na 79. strani beremo: „Poleg učilnic naj občina tudi gléda napraviti učilnišk ter detinj vrt in svoj dóm otročičem. Vsak umeje sam ob sebi, kólíka je taci závodov korist na kméti, izlásti po léti, kadar vsa odrasla družina déla po njívah, po drugód razkropljena.“

Uredn.

Slovenski otrôčji vrtnici naj bode Fröbelnov otrôčji vrt le v nekako posnemo, da si nekaj po njem uravnava domače otrôčje zabavišče, to je takó, kakoršno ga je treba posebej slovenskim otrokom. Po Fröbelnovem otročjem vrtu pravimo, naj si slovenska otrôčja vrtnica svojega le nekaj uravnava, zató, ker menimo, da se ves Fröbelnov sistem za naše okoliščine ne more posnemati, posebno menimo tù, kar zadeva veski čut in nravno vzgojo. Po Fröbelnovem sistemu se v otročjem vrtu verski čut gojí tako, da ugaja otrokom raznih ver (t. j. kristijanom in nekristijanom), tedaj nekako malomarno in povrhom. V naših otrôčjih vrtih bi bila tedaj taka vzgoja preplitva ter cerkvenemu in národnemu duhu nasprotna. Vse sadike, ki so v Fröbelnovem otrôčjem vrtu, naj se tedaj popred dobro pregledajo, če so naši zemlji primerne, predno se presajajo v naša otrôčja zabavišča. Varujmo se tedaj, da si z dobrimi rastlinami iz tujega vrta ne bomo zanesli škodljivega plevela na našo domačo zemljo.

Šolski vrti.

Dandanes se povsodi britko toži, da kmetijski stan propada, da se kmetu ni več móči braniti preteči bēdi, da konečno omaga pod preobilnimi bremení. Mnogostransko so se užé pretresavali vzroki propadu kmetijstva, vršili so se užé dolgotrajajoči razgovori o sredstvih, s katerimi bi bilo možno kmetu pomagati, in ne bomo dejali, da niso bila ta sredstva večkrat srečno izbrana, da bi se povzdignilo kmetijstvo — a ostali so nasvétí ti skoro vsi le pohlevno na papirji, in obširne knjižice, ki so se pisale v tej zadevi, ležijo zdaj mirno zaprašene v knjižnicah in knjigarnah.

Časih nasvetovala so se tudi taka sredstva, katerih ni móči vsaj takoj ne uporabiti, časih samo deloma, če se neče vsa zdanja uprava prekopicniti. O tem uverili so se tudi posvetujoči se možje, in ker se njihovi črteži niso dali takoj izvesti, so omagali, vprašanje o povzdigi kmetijstva se je zopet deloma odložilo.

A svet je dandanes v vseh strokah silno napredoval. Človeštvo izumilo je sredstva, s katerimi si hoče podvreči vsako pēd zemlje, z njimi gospodovati v zraku in na vodi. Ta sredstva gotovo mnogo pripomorejo, da človek dóbi od narave več dobička, a to le napreden človek. Kdor ne napreduje s časom, poplavi jo ga časa valovi.

Namen tem vrsticam ni, razpravljati o daleč sezajočih načrtih gledé povzdige kmetijstva. Opozoriti hočemo le na jeden nedostatek, kateri bi se v veliko korist kmetijstva odpraviti moral, namreč pomanjkanje šolskih vrtov.

Priznana resnica je, da se od zemlje morejo pridobiti še večji pridelki nego se dobivajo zdaj, samo da treba tudi zemljo drugače obdelovati. In na tem polji smo ravno mnogo zaostali za drugimi deželami.

Napredovati nam treba, in jedno sredstvo, če tudi najpriprostejše, da se doseže napredek na gospodarstvenem polji, da se povzdigne kmetijstvo: so šolski vrti.

Ne bomo tù obširno govorili ter hoteli dokazati korist šolskih vrtov, preveč je znana vsakemu. Povod naslednim vrsticam dal je krasen šolski vrt v neravno preveč obiskovanem, a zeló naprednem kraju na Gorenjskem. Ko smo si ogledali ta vrt, vrnila se nam je misel: Zakaj se kaj jedakega ne zgodí tudi drugod? Kako se silno malo najde vzglednih šolskih vrtov, in kaj je vzrok temu?

O teh vzrokih hočemo nekoliko izpregovoriti in skusiti, da napotimo odločilne kroge do tega, da si omislíjo šolske vrte, saj niso ovire pri tem tako ogromne in težavne.

Ogledali smo si razne kraje in našli smo v veliko obžalovanje, da se pri šolah ne nahajajo šolski vrti. Na nekaterih krajih videli smo pač šolske vrte, a v njih raslo

je razen par divjakov korenje, krompir, zelje in druga zelenjád. Da taki vrti nikakor ne morejo spolnovati svojega namena, da so marveč prebivalstvu v pohujšanje, kajti vsakdo si misli: Če je šolski vrt tako zanemarjen, naj bode še moj. In takó ne stori se nič za sadjarstvo, kjer bi morda sadje prinašalo kmetu obilih dohodkov.

Na drugih krajih zopet ni koj pripravnega kraja najti za šolski vrt, in krajni šolski svét je ali prelén, da bi se nekoliko potrudil, ali pa se bojí troškov, kateri bi zahteval nakup zemljišča in napravo vrta. Šolski svéti se menjajo in vsak naslednji se izgovarja na prejšnjega, češ, če oni ni storil, zakaj bi mi občini nakopavali novih troškov, ne pomislivši, da bi se jim ti troški stoterno povrnil. Stvar zaspí po polnem; otroci v šoli ne dobivajo dejanskega pouka v sadjarstvu, teoretične mrvice pa jim kmalu izginejo iz glave.

Kjer pa so zopet górenji omenjeni pogoji, manjka pa zadostno izobražene učiteljske moči, ali pa morda učitelju celó manjka dobre volje. In če se učitelj ne briga za šolski vrt, kdo naj bi se pa?

Istina je, da se učitelji izobraževajo v sadjarstvu v pripravnici, a to se godí časih na zeló čuden način. Ne samo da dotični profesor ne umeje slovenščine, da bi predaval o sadjarstvu v onem jeziku, katerega se bode posluževati učiteljem v poznejših letih nego tù godí se vse tudi le teoretično. Koliko uspeha pa ima teoretičen pouk, je znano. V tem zgoditi se mora na vsak način preustrojba, ináče nam ni upati, da bode naš kmet jel se zanimati za bogati zaklad, za sadjarstvo.

Z veseljem vender moramo omenjati, da smo našli nekatere prav vzorne šolske vrte. Učitelj z vso skrbnostjo neguje mlada drevesca ter učencem praktično kaže, kakó treba oskrbovati sadje. In iz teh vrtov oddajajo se drevesca med kmete ter se takó širi sadjarstvo.

Z vso resnostjo moramo torej še jedenkrat opozoriti odločilne kroge, naj skrbijo za napravo in dobro oskrb šolskih vrtov. Uverili se bodo kmalu sami, da je v sadjarstvu velik zaklad, kateri bode pomagal kmetu iz bède.

„Ljub. List.“

Knjiga Slovénka

v

XIX. veku.

P. Paškal Skerbinc, r. 1. okt. 1780 v Višnji Gori, po krstnem imenu Andrej, vstopil slovesno v red frančiškanski l. 1803, bil učitelj na gimnaziji Novomeški do l. 1808, potem duhovni pomočnik, l. 1810 fajmošter in gvardijan frančiškanskega samostana v Ljubljani, l. 1813 šel na Dunaj, kjer je v istem redu bil tudi provincijal, u. 28. jan. 1824. Bil je sloveč pridigar (Concionator zelosissimus et famosissimus); spisal je ter na svetlobo dal več nabožnih razprav in duhovnih ogovorov, ki so nemški tiskani bili na Dunaju (Lj. Zvon 1882. str. 668 št. 3—8 sp. Fr. Wiesthaler). — Slovenske stvari njegove so:

a) Izložejna pesem od Pater Paškala Skerbinca Faimastra per Divic Mari u Lublani lejta 1813. 8. $\frac{1}{2}$ pole.

b) Nedélske Pridige, k' jih je dal natisnit P. Paškal Skerbinc, guardian in fajmašter v' Lublani per Materi Božji pred móstam. Jih ima na prodaj Adam Hainrih Hohn na starmu Tergu Nro. 157. 1814. 8. VIII. 522.

c) Prazniške pridige z' perstavkam nektirih nedélskih. A. H. Hohn. 1814. 8. 266.

Knjigo svojo poklanja pisatelj tedanjemu škofu Ljubljanskemu Antonu ter se v latinskem predgovoru po svoje dokaj opravičuje gledé stvarí in vzlasti gledé oblike ali jezika slovénškega. Kar sem postal fajmašter, pravi, pridigval sem pogostoma, in to ne brez vspeha. Svétovali so mi duhovni in svetovni, naj priobčim svoje govore, a bal sem se javne sodbe (. . amaram crisin . . de qua sorte meum (opus) eo minus immune remanebit, cum primum confectum sit ea temporum aetate, quae Monachum vel ipso nomine ignorari vult, ac linguae, qua ego utor, indoles multum discrepet ab illa, quae nuper e tenebris erui, et expoliri caepta est), celó v dokazih, prilikah in podobah; vendar prošén si mislim, morebiti kaj koristim vernikom . . „Linguam quod attinet, ea est, quae intelligi a quovis sat facile potest, quamvis multum germanizet . . . Hinc non exquiro voces ab eruditis aevi nostri Slavicae Linguae purgatoribus inventas; sed tantum passim usitatis utor; quamquam eas origine Slavicis haud esse, sed ex aliis linguis mutuatas, et apud Slavos quasi civitate donatas perbene noverim. Purgationem Linguae, ac Orthographiam relinquo Grammaticis, et purgandis solummodo moribus insudo, optime convictus, me, si a rudibus intelligar, a doctis quoque intellectum iri! . . . Naposled kliče knjigi svoji: „Vade jam in lucem opus. Quodsi in manus incideris inflati, et ridentis te, sustine; non captas laudem. Si vero innocuae manus excipiant te, fac, ad quod existiisti, instrue, doce, emenda, aedifica, labor tuus, et laus tua corona tua sit. Dabam Labaci ad B. V. M. de Annunc. 21. Julii 1813.“ — Beseda slovenska naj se kaže iz Pridige na II. Nedélo po Velikonoči — Jest sim dober pastir. Jo. 10 — na pr.:

„De nektère ovcé od ravno taiste čede pod brambo čujéčiga pastirja mirno počivajo, druge z' zgubo sojga življenja derečimu vovku v' kremple pridejo, veste, kaj je uržah tega? kaj to pomeni? to poméni, inu nas opomina, de, dokler človk na sveti živí, more živeti med straham, inu med vupanjem. Če donašni S. Evang. premislimo, de Jezus sam, kakor dober pastir za nas brez nehanja čuje, inu skerbí, kdo ne bo poln zavupanja? al če zraven premislimo, de hudič, kakor dereči vovk si vse perzadene, ne-
previdne ovcé pogubiti, kdo bo živel brez strahu? uržah tedej imamo vupati, pak imámo tudi uržah bati se, mi bomo tedej po pámeti strili, ako si obdva uržaha toko k serci vzamemo, de kolker od ene plati vupamo, ravno tolko se bomo od druge plati bali. Al kar je žalostno, je letó, de dosti jih je, ktiri le tiste uržahe premišlajo, k' jim zamorejo vupanje striti, na to se pa le malokdej spómimo, kar nam móre strah delati; drugi nasprot mislijo le na to, kar jim dela strah, to pa čisto iz spomina pusté, kar bi jim moglo vupanje striti; od tod pride, de eni z' ferbežnosti preveč vupajo, inu se premalo bojé, drugi nasproti se preveč bojé, inu premalo vupajo. Vari nas večni Bog! pred tim dvema nevarnim breznami, kir se al za volo preveliciga vupanja, al za volo preveliciga strahu pogubí veliko duš. Cesta, ktira prot nebesam pelá, je sredna cesta, ktira na desni roki vupanje, na levi strah imá; če se kdo al na desno, al na levo stran toko oberne, de se derží al sámiga vupanja, al sámiga strahu, ta more zajíti, inu na zadne večno konc vzéti. Kir so moje serčne žele vas pred to nevarnostjo obvarvati, inu vam pokazati, ktire poti se mate deržati, tok' je moje naprejevzetje vam pokázati znamina, iz ktirih boste spoznali, al se deržite prave poti, al ne. Cil, inu konc mojga govorjenja je sam letá, deb' odverní ferbežnost od tih, ktiri preveč vupajo, inu deb' pregnal cagovitnost od tistih, ktiri se preveč bojé, kir ferbežnost, inu cagovitnost so grehi v' S. Dubá, ktiri človeka zamorejo večno pogubiti. Se želiš deržati prave, ravne poti prot nebesam, o človk! živi med vupanjem, inu med straham, zakaj ti bom zvižal, de kdor le samó vupa, ta slabó vupa, pervi navk; kdor se samo bojí, se slabo bojí, drugi navk; kdor ima vupanje z' straham skleneno, ta sam dobro vupa, se dobro bojí. Potreben

navk za vsaciga zmed nas, skuz ktirga bodo ferbežni vstrašeni, cágovni pak potroštani, preden na dalej rezložim, kar sem si naprej vzel, prosim za navadno, zamerklivo poterplenje (str. 354 — 356).“ —

„Paškál Skerbinc . . . hatte an beiden Orten (Laibach-Wien) grossen Zulauf als Prediger, besonders von der niederen Volksklasse, wovon indessen wohl nur sein eindringlicher Vortrag Ursache gewesen sein mag, denn das Uebrige, zumal das Leben selbst, war nicht so ganz regelrecht (Šaf. 39).“ To utegne pač biti le natolcevanje: kajti dostojnost njegovo pričajo visoke službe v redu samem, pa čisti nauki, ki jih daje v pridigah, ktere razlaga popolnoma v smislu sv. katoliške cerkve, s škofovskim potrjenjem. V govorih sicer velikrat poprijema „nevirnike, frejvirce, frejvirstvo“, kar je moglo provzročiti mu preganjanje. Celó v predgovoru oménja svojih obrekovalcev p. „Gratia Dei, et fructus, quos (?) solo adjuvante Deo, jamjam hinc inde adparuerant, ad constantiam me excitabant, animumque meum, qui adversis saepe fatis agítatus, malorum praecipue detractorum influxibus dejiciebatur, rursus ad perseverantiam in inceptis (in sermonibus meis publicis) erigebant . . ; proti koncu pravi, da se nahajajo, kteri sami brez zasluženja delajo na to, „ut alios deprimendo, et calumniando propriae consulant laudis incremento . . . Nekoliko vzroka dala mu je morda tedanja vlada francoska (cf. Illyr. Bl. 1839 Nro. 30).

Juri Verdinek, duhovnik na Štajarskem, spisal:

„Éne prou lepe Molitivne Bukvice imenuvane Vsakdajni Kruh, v' katerih se najdejo: juterne, večerne, per spovedi, per S. Obhajilu, inu še prou lepe inu vse sorte potrebne Molitvice, za vsakiga verniga Kristjana; koker tudi svete Litanije od Marije Divice, vsih Svetnikov, od sladkiga Imena Jezusoviga, od Kristusoviga Terplenja, od S. Jožefa inu od vernih Duš v vicah. Tudi vse sorte cirkoune Pejisme, katere se po navadi čez lejtú v Cirkvah per Božji službi pojejo. Lete Bukvice so popisane od Jurja Verdineka. V Celli per Jožepu od Bacho, c. kr. Krasije Stiskaucu 1820. 12. 216. — Od str. 125 so Katolške Pejisme: Adventna, Božična I. II (Enu Dete je rojenu, aj rojenu, — Notri v tim mestu Betlehem itd.) III. Od žalostne Matere Božje. Velikanočna. Na dan Jez. v' Nebuhojenja. Za Vinkošti. Od Matere Marije Divice (Tauženkrat si ti češena, — O Marija rožni cvet, — Tvoje glihe ni nobena, — Take nima celi svejt, — Kar se koli rožic najde, — Obena taku zlahtna ni, — V tebi se vsa milost znajde: — Ah! dodeli jo meni ti itd.). Pange lingua. Te Deum laudamus. Od Terplenja Jez. . Sacris Solemniis. Per sv. Maši I. II. Od Jezusa. Božična (Čujte, čujte pastirci vi, — Kaj z'en čudeš se godi, — Se še nisim sprebudiu, — Sim že cajtinge dobiu. — K' meni je peršou necoj en fant, — Je imeu en lejp svitli gvant, — On je gvišnu en Angele biu. — Ta je mene gor zbudiu itd.). Od Marije Divice, na velki Petik. Od S. Jožefa. Od S. Angelca Varha. Od eniga Merliča, kader se pokopuje. Viža, kaku se per S. Maši timu Mašniku ima odgovoriti, inu iz tim Mašnikam (po latinsko) moliti (Šaf. 145 — 6).“

Janez Zalokar, r. 26. jun. 1792 v Šmarjeti pri Klevevžu, učil se v srednjih in viših šolah v Ljubljani, postal mašnik l. 1815, kaplan v Metliki, l. 1818 duhovni vodja semeniški, l. 1828 župnik v Tržiču, l. 1835 v Škocijanu pri Dobravi na Dolenjskem, l. 1853 umaknil se v pokoj, u. 7. sept. 1872 v Ljubljani. — Spisi njegovi so:

1) Tomáža Kempčána Hója za Kristusam; čvrtire bukve vnovič iz latin-skiga v krajnsko-ilirsko prestavil Janez Zalokar, Spiritual v' Ljublanski duhovšnici. V Ljublani 1820. 8. 280. Na pródaj v duhovšnici. — Predgovor kaže nam njegovo prvo besedo slovstveno:

„Ljubi bravci! Dolgo ste že po Tomážu oprašovali: náte ga zdaj ino beríte, koljkor vtégnete, iz serca rad ga vam podám. Vnovič je iz latinskiga v naš domač

jezik prestavljen, ino vupam, de ga bote lahko vsiga vuméli, ino radi brali. V Tomažov hóji za Kristusam najde vsaki dober človek vse, kar je k pravi keršanski bogaboječnosti potrebno. V vsih okoljšinah, sosebno v bolezni, ali scér v terplenju najdete v njemu lepe lepe navúke, vesele tolažbe ino mir svojim sercam. Če ga namreč skerbno berete ino po njegovimu navuku storite, obljudim, de bote čedalje poterpežli, mirniši ino boljši; ino tako v vsimu svojimu djanju Bogú čedalje prijetniši. Marsikdo se je že v njemu navučil: zopernosti zavoljo Bogá voljno terpéti, v Boga vedno, v srečah ino nesrečah vupati, zmiraj serčno ino ponižno za Kristusam hoditi, ino v Bogu vselej mirno serce imeti. Tomáz v teh bukvah živo vero, terdno zavupanje v Boga, sveto ljubezen ino poterpežljivost takó lepo perporoča, de noben človek ne lepši. Kristus iz njega povsot govori. Vse je zlató, kar je v teh bukvah pisal, vse prav kakor iz našiga serca izpisano. Po svetimu pismu, pravijo vsi, ki ga poznajo, ni za revno človeško serce nobenih lepših bukev. Berite ga tedaj radi, ino če bol pogosto, bol vam bo všeč ino prijeten. Skorej nikolj se ne perstudi. Berite pa vselej ponižno ino Boga prosite, de tako storite, kakor vas vučí. — Ker je vsaka razstava sama za-se, ne s' poprešnimi ne s' potlejšnimi natanjko sklenjena, ni ravno treba, zmiraj zaporedoma brati, temoč kjer se komu zdí, ino večkrat tisto, kar koga bol zadene. Torej naj ga vsaki, kdor ga še ni bral, nar prej vsiga od konca do konca prebere, de bo potlej vedil za navuke, ki mu jih bo ob svojimu času treba. Iz serca želím, de bi vsi, ki ga bodo brali, zvesto ino ponižno za Kristusam hodili, de bi vsi po božji volji bili, ino de bi za Kristusam ponižno hodé nekda h' Kristusu peršli, kjer ne bo nobene nevarnosti več, temoč le večni mir ino večno veselje. V Ljublani 28. rézniga cveta 1820." — Iz prestave same bodi na razgled:

5. Razstáva. Kako svete pisma brati. 1. Resnice jišimo v' svetih pismah, ne zgovernosti. Vsako sveto pismo se more brati v duhu, v ktirimu je pisano. Le prida si jišimo v pismah, ne tanjkih besedí. Berimo priproste ino svete bukke ravno tako radi, kakor vučene ino prebrísane. Naj te ne mika sluv pisarja, bodi močno, ali malo vučen; le sama ljubezen do resnice te more perganjati h' branju. Ne poprašuj, kdo je to ali to rekel, ampak poslušaj, kaj pové (cf. Jezičnik XXII. str. 4. P. Hipolit).

2) Navuki ino molitve za mlade ljudi, zložil Janez Zalokar. V Ljublani 1822. 8. 166. — II. Navuki ino molitve za mladost. V Ljubljani 1825 že v Metelčiči, kakor tudi naslednje štiri.

3) Splohin nauk od krajnskih čerk, posebni glas novih, in navój po njih prav brati, spisal J. Zalokar. V Ljubljani 1825. 12. 1/2 pole.

4) Kratko podučenje v' nar potrebnih kerščanskih resnicah; poleg stariga v' c. kr. nemških šolah zapovedaniga katekizma pomnožil J. Zalokar, Spiritval v' Ljubljanski duhovščnici. Po dovoljenji vikši ces. kralj. dvorne bukev cenje. V Ljubljani 1826. 12. 381. Natisnil Leopold Eger. Naprodaj per Janezu Klemencu.

5) Kratko premišljevanje Kristusoviga terpljenja per božjim grobu, ali pa sicer per križevim potu. V Ljubljani 1826. 12. 72.

6) Dvanajst bukev Tómaža Kempčána, izbranih iz njegovih doslé še malo znanih pisem; iz latinskiga pobožnim k' pridu prestavil Janez Zalokar .. V Ljubljani 1826. 12. 580. Sprelepe Bukve: I. Limbarski dol (Vallis liliurum). II. Rožni vertec. III. Ročáj malih. IV. Od spoznanja svojih slabost. V. Od krotanja samiga sebe. VI. Hiša ubozih. VII. Od treh šotorov (de tribus tabernaculis). VIII. Zdihoвање skesane duše. IX. Od povzdigovanja sercá k Bogu, najt nar vikši dobroto. X. Od dobriga in mirniga življenja, in sedem pobožnih molitev. XI. Listi (5). XII. Šest svetih molitev od Kristusoviga terpljenja.

7) Umno Kmetovanje in Gospodarstvo. Zložil (v Gajici) Janez Zalogar, fajmošter v Škocjanu pod Mokronogom, ud c. k. krajske kmetijske družbe. Na svetlo dala c. k. krajska kmetijska družba. Štirje deli in pristavek. V Ljubljani. Natisnil J. Blaznik. 1854. 8. 386. — Predgovor. Del I. Od obdelovanja zemlje in pridelovanja koristnih rastlin in sadežev (Str. 1—130). II. Od živinoreje (131—198). III. Od sadjoreje (199—290). IV. Od gojzdstva (291—316). Pristavek. Od gospodarstva (317—363). Dodadek. Popis krajske dežele, kar v kmetijstvo sega (364—384). Nameček. Cena žita in drugih pridelkov od l. 1829—1846 (385—6). Podobe 4. Kazalo. Nekaj pokazb pri natisu. — Po geslu: Blagor mu, kdor deleč od mestnih homatij — očetovo polje s svojimi voliči obdeljuje. Hor. V, 2 — pravi v predgovoru:

... „Doslej ni bilo za naše Slovence od vsih tih potrebnih stvari še nobenih celih bukev v slovenskem jeziku. Vendar od posameznih vej kmetijstva imamo že lepe in neprecenljive dela itd. . . . Takih izdelki umnih in modrih naukov od kmetovanja so vesele znamenja in priče napredovanja v kmetijskih prej zlo zanemarjenih vednostih in znanostih tudi pri nas Te bukve od umnega kmetovanja in gospodarstva, ki jih zdaj našim slovenskim kmetovavcom podam, sem pisal, naj se mi verjame, z velikim premislikom, z nevtrudljivo marljivostjo in skerbjo, po svojih in drugih ljudi skušnjah, po branji mnogih bukev nemških in drugih kmetovavcov; in ne tajim, da tudi moje lastne mnoge pokazbe in škode v 26 letnem kmetovanju so mi služile v poduk. Pisal pa sem ne za učene, ampak za priproste kmetovavce Imel sem posebno naše slovenske dežele pred očmi, željim, da bi se tudi pri nas, kakor v drugih deželah, kmetovanje, ne s ptujimi rečmi, ampak s tem, kar že imamo, na tako stopnjo popolnomasti povzdignilo, da bi v vsem umno in modro bilo, in nam veliko več od doslej, ter nar boljših prihodkov dalo. Ljudstvo se množi, potrebe so vsak dan večji; je tedaj čas misliti, kako da se bo dalo na ravno tem prostoru veliko več od doslej pridelati, da bomo mogli ne le obstati, ampak še blagostan sebi in domovini pridobiti itd.“ — Iz knjige same naj se ponatisnejo tu vsaj iz umnega gospodarstva dobre navade pri hiši, ki so:

„Zjutraj ob uri vstati, in zvečer ob uri k počitku iti, in moliti. Nič jesti, razun ob uri trikrat na dan in vsi vkup, in le v težkem delu kaj majhnega še vmes; sploh pa nikoli preveč ne jesti, ne piti, kar je nezdravo in greh. Umno prevdariti, koliko jedi je za vsacega dosti in prav, da ne manjka in da ni potrate, in se skerbi, da so jedi čedne, dobre in tečne. Vse nepotrebne stroške (neumne gostarije, likofe) opustiti, in vsakemu, kar mu po pravici gre, o pogodu dati. V vsem, pri ljudeh, pri živini in povsod gledati, da nič po nepotrebnem ne mine. Vsakemu svoje delo vsak dan odkazati, in gledati, da se urno, prav in dobro storí. Vse snažno in čedno imeti, v hiši, okoli hiše, v hlevu, pri živini in ljudéh, in pri orodji; in tudi vse orodje na pravem kraji, da se ne razgubi, ampak se le vzame, kadar se potrebuje. Le za svoje hiše čast in poštenje skerbeti, ptuje ljudi, ptuje blago pri miru pustiti, svoje dolžnosti in delo ljubiti, nikoli godernjati, nikoli drug drugemu ne nagajati ali vkljubovati, in zmiraj prijazen, miren in veselega serca biti, kar se zgodi, ako vsak svoje neumne želje krotí, se slabe tovaršije varje, v Boga zaupa in svoj stan za ljubo ima. Vsak dan sproti po mescih vse svoje prejemke in stroške v pripravljene bukve tako zapisati, da so na eni strani prejemki, na drugi strani pa stroški in ob koncu vsacega mesca račun. To bo za-nj veliko veljavo imelo in mu bo kakor vaga, na kateri se bo njegovo premoženje vagalo. To bo njemu in še drugim pregled dajalo, koliko vse njegovo gospodarstvo nese, in ga bo pametne varčnosti učilo; ker brez rajtbe ne le kupčijstvo, ampak tudi kmetijstvo terdno stati ne more. S takimi in enakimi navadami gre gospodarstvo na bolje. Kjer

pa dobrega reda v vsem pri hiši ni (cf. Slabe navade str. 362), ondi ne more gospodarstvo dobro in veselo biti; pri taki hiši ni mirú, ampak vedna vojska, kletev, krik in sovrašтво je in nobenega veselja ne (str. 363).“

Bil je Zalokar izmed najboljših pisateljev iz Metelkove dobe, ki je prvi jel pisati o in v Metelčici. O abecedni vojski bival je v Tržiču, torej se je ni r. gel neposrednje vdeleževati (Jezičnik IX. str. 29. 44). — Leta 1848 oglasi se Zalokar, tedaj fajmošter v Škocijanu, za Metelčico in spiše v „Extra-Beilage z. Laib. Ztg.“ po nemški: „Noch ein Wort über die neue slovenische Orthographie“ ter jo priporoča nasproti Bohoričici in Gajici, toda — zastonj (Jezičn. X. 68)! — Nato ga pripravi dr. J. Bleiweis, da mu sestavi nekatere reči za gimnazijska Berila, za družbo Kmetijsko, za Novice, kjer je l. 1855 dal natisniti „Slovenski rodovnik žlahte in svakovščine (63. 64)“ proseč, naj se mu popravi iz pokrajin slovenskih. Vdrugič priobči „Slovenski Rodovnik“ v Vodnikovem Spomeniku l. 1859 str. 254—258 (Moji pradedi po Očetu — po Materi; jez in moj rod; zgoli svakovščina).

Spisoval je sam za-se slovenski slovar, in ko ranjki knez A. A. Wolf določi, da nemško-slovenski del vredi M. Cigale, mu prav marljivo pomaga Zalokar (Vorwort VIII.); l. 1856 prinesó Novice „Za pokušno besedico — mreti — iz mojega slovensko-nemškega slovnika (l. 81. 82),“ kjer hvali, da mu je osnova družinstvena, po slovstvenem rodovniku. To osnovo zagovarja še l. 1859, kjer tudi piše: . . . „Ptujke, kar jih je pri nas celó navadnih, sem vzel tudi v slovník . . . Izmisli si nisem nič besed, ampak vse so nabrane . . . Gradiva imam veliko; skoraj vse rastlinstvo in živalstvo je v njem . . . De bojo naši zanamci še kaj imeli popravljati, se vé da; pa tudi upam, da večidel je moj slovník tak, da popravljati veliko ne bo treba, mar bolj dodavati (Novic. l. 36).“ — Kedar so pa jezikoslovci veljaki (Miklošič, Cigale) nasvetovali abecedni red, prepisal je ves slovník takó ter predsedniku dotičnega odbora prodal za predober denar (Vid. Letps. Slov. Matic. 1872/3 str. 148—150 A. Praprotnik) svoj rokopis, ki bode podlaga slovensko-nemškemu, že davno pričakovanemu slovníku, ki se ima na svetlo dati iz zapuščine knezoškofa Wolfa. Kolike znanstvene vrednosti je poleg Miklošičeve in Cafove zbirka Zalokarjeva, pokaže se torej v njem.

Poslovenil je J. Zalokar na priporočilo dr. J. Bleiweisa Hartingerjevih kmetijskih tabel l. in 16., kar je bilo njegovo poslednje slovstveno delo. Knjižnico svojo, vmes mnogo homeopatskih bukev, volil je Slov. Matici. Zadel ga je mrtvud. Malo časa pred smrtjo je dajal še drugim zdravila. Naj do zadnje ure neutrudljivo delavni domoljub v miru počiva (Novic. Danic. 1872 l. 37)!

Iz šole za šolo.

Naloge v izobražbo prostih stavkov.

(Sestavil **Fr. Jamšek.**)

(Dalje.)

XXI.

Podčrtajte v izvršitvi 20. naloge osebké dvakrat, dopovedke pa enkrat!

XXII.

Razširite naslednje stavke s prilastnim zaimkom ali pa s števnikom!

1.

— (moje) vednosti so — (moje) bogatije. Križ je znamenje — odrešenja. Lakomniki so sužnji — denarjev. Popotvanje, bratje, je — življenje. — očeta brat je — strije. — národ ima — šege in navade. Spoštuj — očeta in — mater! — človek je — bližnji. Posvečeno bodi — imé. — (ta) ura ne kaže prav. — (tista) cvetica je zdravilna. — (onegova) krava ima le — rog. — (to) je piškav oreh; — orehi so slabi. Pri — lipi je stal poprej — (oni) križ. — garjeva ovca — čedo pokvari. Veruj v — Boga! Goska ima — (dvoje), zajček — (četvero), muha —, pajek —, gosenica pa navadno — (šestnajstero) nog. Bog je — vsem oče.

Izvršitev.

Moje vednosti so moje bogatije. Križ je znamenje našega odrešenja. Lakomniki so sužnji svojih denarjev. — — — — Bog je nam vsem oče.

2.

Spoštuj — očeta in — mater, da bodeš srečen na — in na — svetu. — leto ima — mesecev, — mesec — tedne ali — dni, — dan — ur, — ura — minut, — minuta pa — sekund. Četrtek je — dan. — dan je petek. — mesec je juli. November je — mesec. Ima — (šestero) nog, pa po glavi hodi. (?) — krivičen krajcar — pravičnih požrè. — matere sestra je — teta. Sin — strija je — bratranec. Naj — levica ne vè, kar stori — desnica. Bog vé — misli in — dela. Ostani na — mestu! Boga spoznamo iz — del. Mavrica ima — barve. — njiva rodi — (deseternat) sad. — stvari hvalijo Boga.

Izvršitev.

Spoštuj svojega očeta in svojo mater, da bodeš srečen na tem in na unem svetu. — — — — Vse stvari hvalijo Boga.

3.

Križ je znamenje — odrešenja. — dan je sabota. Hči — tete je — sestrična. — stot je — kilogramov. Pridelali smo — žita, — vina, — sadja. — leto je bilo prestopno. Marija je darovala — grlic. Jakob je imel — sinov. Po — rodovitnih letih prišla so — huda leta. — vojvodina šteje — mest, — trgov in — vasí. — začetek je težaven. — hiša ima — oken. V — razredu (tudi skupini) je — oken pa — klopi. Najpridnejši učenec sedí v — klopi. V — klopi sedí — otrok. — šteje — hiš pa — prebivalcev. — kolesa na vozu ni treba. Krištof Kolumb je najdel Ameriko v — stoletji po Kr. Cesarjev grad je — hiša na Dunaji. — leta oblegali so Turki — (to) mesto. Ima — (2) glavi, — (2) roki pa — (šestero) nog; kaj je to?

Izvršitev.

Križ je znamenje našega odrešenja. Šesti dan je sabota. Hči moje tete je moja sestrična. Jeden stot je jeden sto kilogramov. Pridelali smo veliko žita, dokaj vina, malo sadja. — — — — Jezdec ima dve glavi, dve roki pa šestero nog.

XXIII.

a) Kdo poišče v izvršitvi 22. naloge vse gole stavke? — Vstanite vi, ki ste se za to oglasili, da jih bodete zaporedoma glasno izbirali!

b) *Dobro!* — *Iščite jih ravno tako vsi učenci na moj trk (sè svinčnikom ob mizo), povejte vsikdar le po jeden goli stavek!*

Trk: Križ je znamenje. Trk: Dan je sabota — bolje: sabota je dan. Trk: Hči je sestrična i. t. d.

Opómnja: Zarad manj nadarjenih učencev naj učitelj v začetku počakuje. Kadar imajo vsi učenci dotični stavek „na jeziku“, trči naj, da ga vsi naenkrat izustijo. Nazadnje naj kdo manj sposobnih vse to ponovlja.

XXIV.

a) *Podčrtajte vse prilastke v izvršitvi 22. naloge!*

b) *Nad vsakim prilastkom zaznamovajte sè sprednikom, katerega besednega plemena (govornega razpola) da je!*

XXV.

Razširite sledeče stavke s primernim prilastnim glagolom nedoločnikom!

1.

Navada — pelje v pogubljenje. Nekdaj je bila šega — v navadi. Želja — zvabi željo —. Lastnost — (potrpeti) nam lajša trpljenje. Misel — (pomagati) pokaži v dejanji. Strast — (pijančevati) je erja, ki zdravje razjeda. Sklep — (poboljšati se) treba je tudi vestno izpolniti. Želja — (zmagovati) navdajala je mladega Aleksandra Velikega. Slabost — (prizanašati) je lastnost predobrih vzgojiteljev.

Dovršitev.

Navada lagati pelje v pogubljenje. Nekdaj je bila šega mrliča zažigati v navadi. Želja pridobiti zvabi željo goljufati. — — — — — Slabost prizanašati je lastnost predobrih vzgojiteljev.

2.

Nagon — obvaruje čebele po zimi pomanjkanja. Razvada — izpreminja denar v pepel. Čednost — nas varuje skušnjave. Skrb — (učiti se) je lastnost marljivega učenca. Dolžnost — in — (moliti in delati) naj nam bo prijetna. Nečednost — (kujati se) kliče brezovko na pomoč. Napaka — (prilizovati se) nas ne bo priljubila. Obljuba — (posoditi) dela dolgove. Zakletev — (maščevati se) je nekrščanska. Zmožnost — (prepevati) je posebni dar božji. Moč — (zatajevati se) je le značajnim ljudem lastna. Oblast — (obsoditi) imajo cesar in njegovi pooblaščenci (uradniki). Zabava — je večkrat nevarna. Šega — (kresove žgati) je pomenljiva. Šega — stane že manj žrtev.

Dovršitev.

Nagon preskrbeti se obvaruje čebele po zimi pomanjkanja. Razvada kaditi izpreminja denar v pepel. Čednost moliti nas varuje skušnjave. — — — — — — — — — Šega prezvanjati stane že manj žrtev.

XXVI.

Prepišite dovršitev 26. naloge, a prilastne nedoločnike izpremenite v prilastne samostalnike!

Na primér:

Navada laganja pelje v pogubljenje i. t. d.

Nagon preskrbitve (preskrbljenja) obvaruje čebele i. t. d.

(Dalje prih.)

Pestalozzi — Diesterweg.

(Govoril pri učiteljskej skupščini v Mokronogu v 2. dan avgusta preteč. l. **J. Ravnikar.**)

Od zdaj naprej Pestalozzi pričnè v svojih študijah resno napredovati in sicer v teologiènih. Ker pa mu prva pridiga spodletí (zmanjkalo mu je namreè besed), popusti teologiène študije in se obrne k pravnim z mislijo: „Tù morem za domovino in ljudstvo uspešnejše delovati“. Toda vlada je predobro poznala Pestalozzi-jeva mišljenja in on sam je bil preverjen, da bode težko dobil kako državno službo — po tem takem ta namen, po katerem je vedno hrepenel — tlačenemu in zapuščenemu ljudstvu pomagati, bi na tem potu ne mogel doseèi . . .

Po dolgem obotavljanji je Pestalozzi sklenil poprijeti se poljedelstva; a prehudo napenjanje duševnih moèi mu je tako škodovalo, da je za smrt zbolel, ki je pa vender le ozdravel pri svojem strijcu dr. Hotze-ju v Richterswylu.

Misel, kako bi mogel priprostemu ljudstvu vzgojeva in pouèevaje koristiti, ga je napotila, da je vse svoje dosedanje spise sežgal z besedami: „So will ich Schulmeister werden“! Kmalu po tem gre najpred k svojemu strijcu v Richterswyl in pozneje k graščaku Tschiffeli v Stitberg blizu Berna, kjer je delal, kakor hlapec, ter bil ponosen na svoj ogoreli obraz, kajti on sam omenja: „Ich werde gewiss unabhängig von der ganzen Welt“.

Tschiffelivi brošèevi nasadi (Krapp - Pflanzungen) so takrat po svetu posebno pozornost vzbujali, kar je tudi Pestalozzi-ja v posnemanje napotilo. Blizu vasí Birr in Mulingen (ne daleè od nekdanjega gradu Habsburg) kupi Pestalozzi malo puste zemlje za 230 gld. Stanovanje si pa najme v Mulingu. Gospodinjstvo ste mu oskrbovali mati in stara Babeli. Se vé, da on s svojimi lastnimi sredstvi ni mogel takega podjetja dolgo vzdržavati. Njegovemu prijatelju Schulthessu se posreèi, svojega očeta pregovoriti, da je s 15.000 gld. s Pestalozzi-jem v zvezo stopil. S prijateljem Bluntscli je Pestalozzi prišel večkrat v Schulthessovo hišo, kjer je spoznal gospodarjevo hèi Ano. Razmere obeh so bile, se vé da, jako različne: Pestalozzi revež, ona pa hèi bogatega posestnika; bila je nekoliko stareja od njega. Blaga in vzvišena notranja Pestalozzi-jeva načela so imovito deklico popolnoma zanj vnela. Poročila sta se v 30. dan septembra 1769. l. Mati nevestina je pri tej priliki izgovorila pomenljive besede: „Bodeš li zadovoljna s kruhom in z vodo?“ Sreèno združeni srci res nisti bili dolgo brez skrbi. Gospodarstvo jima ni donášalo zaželenega uspeha, ker je blagemu možu v vsem manjkalo dejanskega razuma. Pestalozzi zabrede v dolgove; poleg tega mora ustaviti 1770. l. že začeto zidanje hiše. Po vrhu tega mu tudi Schulthess-ova hiša odreèe storjeno pogodbo. To je bil hud udarec za oba. Le zaupanje v Boga in srèna ljubezen je zakonskima še dajala upanje.

Ko je njegov zaveznik iz Züricha zahteval svojo vsoto nazaj, je Pestalozzi èisto ubožal, in njegove nekdanje sanje so splavale po vodi. On sam piše: „Der Grund des Fehlschlagens meines Unternehmens lag wesentlich und ausschliesslich in mir und in meiner, zu jeder Art von Unternehmung, die praktisch ausgezeichnete Kräfte anspricht, prononzierten Untüchtigkeit“. Pri vsem tem pa Pestalozzi vender še sklene poljedelstvo nadaljevati in celó sirotnišnico ustanoviti. Izrazil se je nekako tako-le: „Ich wollte mein Gut zu einem festen Mittelpunkt meiner paedagogischen und landwirthschaftlichen Bestrebungen erheben“. O tem svoje mnenje in nazore razodene stanovom v Zürichu, Bernu in Baselnju, kako bi se moglo sirotnišnico za zapušèene otroke ustanoviti, kar so mu z radostjo odobrili, in mu obljubili pomoèi ter kmalu nekoliko otrok

poslali v vzgojo in pouk. Takó Pestalozzi odprè svojo sirotišnico 1775. I. s 50 učenci. Tù so se blagemu možu izpolnovala goreče želje, po čemur je takó hrepenel; postal je pedagog v pravem pomenu besede, — oče ubozih in zapuščenih dec. S svojo ljubeznijo do ubogih se je svetu pokazal kot pravi biser; vse je strmeló nad njim. Revež sam — si pri nekej priložnosti ni znal drugače pomagati, da je srebrne zapone r. svojih črevljih odrezal in jih podaril nekemu ubožcu.

Po leti so otroci večidel delali na polji; po zimi so pa ali predli, ali pa tkali. Poleg tega jih je Pestalozzi vadal v govorjenji, čitanji, računstvu i. t. d. Iz tega je razvidno, da je imel bolj dejansko vzgojo pred očmi, ker je le telesne otroče moči skušal z delom razvijati in vterjevati; ves njegov pouk je pa bil na versko-nravstveni podlogi. Po obstanku petih let je Pestalozzi bil primoran ta prekristni zavod zapreti, kajti manjkalo mu je potrebnih pripomočkov: denarja, živeža, da celó lesa za kurjavo.

Celih 18 let Pestalozzi še ostane na svojem domu „Neuhofu“ z ženo, ki mu je vse premoženje vtaknila v to posestvo. Kmalu po prestanku sirotišnice mu žena nevarno zbolí, in ne smemo se čuditi, ako so se Pestalozzi-jevi prijatelji večkrat izjavili: „On je izgubljen mož“. V teh hudih časih Pestalozzi spiše svoje najimenitnejše spise: „Die Abendstunden eines Einsiedlers“ (1780), v katerih je razvil svoja pedagogična načela; svetovno-znamenito delo: „Lienhard und Gertrud“ za prosto ljudstvo. V tej knjigi Pestalozzi razodeva vse svoje bogate in zares vzvišene duševne zmožnosti. To njegovo izvrstno delo je tako imenovani prvi ljudski roman; v njem je prav dobro naslikal tedanje politične, socijalne in šolske razmere. Ta knjiga je tako v ljudskem duhu pisana, da je kmalu postala za priprosti národ pravo potrebno berilo. Blochmann piše v Pestalozzi-jevem životopisu: „Gertrud, ihre Haushaltung, die Art, wie sie ihre Kinder unterrichtet und erzieht, ihre fromme, verständige und thatkräftige Liebe mitten im Verderben ihrer Bauerngemeinde, ist das Ideal Pestalozzi's“.

L. 1782. Pestalozzi dá na svitlo: „Christoph und Else“, v kojem delu opisava kmetsko družinsko življenje, kjer se pridno bere „Lienhard und Gertrud“ v poznih zimskih večerih. Iz te dobe imamo od njega še sledeče spise: „Das Schweizerblatt“ (eine Wochenschrift); „Über Gesetzgebung und Kindermord“; „Die Figuren zu einem A, B, C-Buche“; „Eine Reihe von Fabeln“ in konečno „Nachforschungen über den Gang der Natur in der Entwicklung des Menschengeschlechtes“.

(Dalje prih.)

Književstvo.

— „**Ljudske knjižnice**“ je užé na svetlem 7. in 8. snopič, katera obsegata; zgodovinsko povest iz XVI. stoletja pod imenom „Salvijan“, posnel H. Majar; — potem povesti „Za očin dom“ in „Mati in sin“. Ljudska knjižnica res bolj in bolj ustreza svojemu, lepemu namenu.

— „**Jurčičevih zbranih spisov**“ izšel je ravnokar IV. zvezek: Pripovedni spisi. Vsebina temu zvezku so povesti: I. „Tihotapec.“ Povest iz domačega življenja kranjskih Slovencev. (Natisnjena je bila v „Slovenskem Glasniku“ 1865. l.) II. „Grad Rojinje“. Povest za slovensko ljudstvo. (Natisnjena v „Slov. Večernicah“ 1866. l.) III. „Klošterski žolnir“. Izvirna povest iz 18. stoletja. (Natisnjena v „Slov. Glasniku“ 1866. l.) IV. „Dva brata“. Resnična povest. (Natisnjena v „Koledarčeku družbe sv. Mohorja“ 1868. l.) Četrti zvezek obseza 292 strani ter stane nevezan 70 kr. Dobivajo se še vsi do zdaj na svitlo dani zvezki ter se dobivajo tudi posamično, vendar se priporoča, naročnino za več zvezkov vkup pošiljati. Naročnina znaša za I., II., III. in IV. nevezani zvezek 4 gold. Dijaki dobivajo „Jurčičeve zbrane spise“ po 60 kr. izvod, ako si naročé skupno po 10 izvodov ter zanje pošljejo naročilno svoto 6 gold. Naročnina se pošilja najprikladneje s poštnimi nakaznicami pod naslovom: Dr. Josip Staré v Ljubljani, Marije Terezije cesta št. 5. Naročnike Jurčičevih spisov

opozarjamo na posebno krasne izvirne temno-rudeče platnice od najfinejšega platna z vtisneno zlato podobo Jurčičevo, katere se dobivajo pri gosp. Ivanu Bonaču, knjigovezu v Ljubljani (Poljanska cesta 10), in sicer izvod po 30 kr., z vezanjem po 50 kr. (po pošti 5 kr. več). Jurčičeve „Zbrane spise“ prodajata tudi Janez Giontini in Kleinmayr & Bamberg v Ljubljani.

— „**Mali hrvatski deklamator**“. Sbirka pjesama za mladež. Sastavio i s uvodom o deklamaciji popratio Josip Milaković, kateri to lepo delo posvečuje u znak štovanja poglavitomu gospodinu Ivanu Filipoviču, kr. župnijskomu nadzorniku županije zagrebačke, predsedniku hrv. pedagog. knjiž. zbora i. t. d., prigodom njegovoga četrdesetgodišnjega zaslužnoga službovanja po školu, dom i učiteljstvo. Sadržaj je: I. Bog i vjera. II. Radoljubje. III. Národne pjesme. IV. Priroda i veselje. V. Pripovedke in basne. VI. Razne pjesme. — Cena tej spretni knjižici je 80 kr. Dobiva se po vseh knjižarah v Zagrebu. Priporočamo jo tedaj tudi slovenskim učiteljem in vsem, ki se zanimajo za slovansko slovstvo.

D o p i s i.

S Štajerskega. Slednje dni prinesel je prvi naš dnevnik slovenski »Slov. Národ« znamenit članek iz peresa Štajerskega učitelja, ki je učitelje slovenske navduševal, naj obilno pristopijo k »Slov. učit. društvu«, naj se združijo tesno ter solidarno postopajo v vsem, kar se tiče njih stanú, čestí in interesov.*) Temu mora sigurno vsakdo pritrditi, ki se čuti istinito slovenskega národnega učitelja!

Nedavno izstopilo je učiteljsko društvo za Mariborsko okolico iz zaveze Štajerskih učiteljev (Steirischer Lehrerbund). Prav takó! Vsaj naši nemški kolegi za nas slovenske sotrudnike kazó le malo sodružne ljubavi ter smešijo to, kar je nam najdražje, najljubše: naš materin jezik. — Učiteljsko društvo Ptujsko izstopilo je iz te zaveze užé poprej in tudi Celjsko — kakor slišimo — bode to storilo. Čemu tudi podpirati ljudi, ki ne umó takta in ti hlinijo kolegijalnost le takrat, kadar česa potrebujejo od slovanskega sobrata? Tù pač velja: »Svoji k svojim!«

Za vašo — sevéda je tudi naša — »Národno Šolo« se zadnji čas vzlasti bivalstvo Kranjske okolice vrlo zanima; pa tudi po deželi je brižnih mož, ki delujejo v podporo dobrodelnemu šolskemu društvu. Na slovenskem Štajerskem pa se le malo brigajo za to slov. društvo. Bi-li ne kazalo mej Slovenci na Štírskem slično ko na Kranjskem postaviti poverjenikov za »Národno Šolo«? Gotovo se bode našlo mej slovenskim učiteljstvom Štajerskim tacih mož, ki bodo iz rodoljubja prevzeli nálog, nabirati prostovoljnih darov v prid »Národni Šoli«.

— »Popotnika« 5. štev. prinaša naslednje gradivo: Kakó bi si slovenski učitelji materijelno vpomogli. — Postanek zvoka in njegove vrsti. Spisal dr. J. Križan. — Leop. Volkmer, veseli pevec Slovenskih goríc, dr. Jože Pajek. (Dalje.) — Književna poročila. — Pisma »Popotniku«. Iz Mrzle doline. II. T. — Národno blago. XXXIX. Pravljičice iz Slovenjegraškega okraja. Zapisal Fr. V. — Dopisi. — Novice in razne stvari. — Listnica. — 6. št. ima to vsebino: Kakó bi si slov. učitelji materijelno opomogli. (Konec.) J. L. — Presmec ali cvetnonedeljska butara. Etnografično-naravopisna črtica. Spis. Iv. Koprivnik. — Leop. Volkmer. (Dalje.) Dr. Jože Pajek. — Opazke o novi slovnici Končnikovi. V. Jarc. — Slovanska poglavja. VIII. Pomlad in nje iskavci. — Književna poročila. — Dopisi. — Novice in razne stvari. — Spremembe pri učiteljstvu. — 7. št. pa to prinaša: Sv. Ciril in Metodij, ustvaritelja in utemeljitelja slovanske književnosti. — Presmec aii cvetnonedeljska butara. (Konec.) Spis. Iv. Koprivnik. — Leop. Volkmer. (Dalje.) Dr. Jože Pajek. — Učne slike iz zgodovine. (Spis. Tone Brezovnik.) — Národno blago. XXXIX. Pravljičice iz Slovenjegraškega okraja. Zapisal Fr. V. — Dopisi. — Novice in razne stvari. — Listnica. — »Popotnik« stane za vse leto 3 gold. ter izhaja vsak mesec dvakrat: 10. in 15.

Slamoškv.

Iz Kamenika. Ranjki tukajšnji dekan gosp. J. Križaj je 400 gld. vložil za šolsko ustanovo takó, da se bodo za te obresti ubogim učencem in učenkam napravljale šolske potrebnosti. Posnemanja vredno!

*) Želimo, da bi se o tej važni stvari zglaševale še razne misli!

Iz Ljubljanske okolice. Po naših slovenskih novinah naglašala se je že čestokrat prevelika ljubezen slovenskega čitajočega občinstva za nemške ilustrovane leposlovne liste. Slaba ta razvada je tem bolj graja vredna, ker nam baš o Slovencih ne primanjkuje leposlovnega bera, posebno v novejših časih. — Da govorim o tej stvari tudi v našem šolskem listu, napotila me je prevelika neobzirnost nekega nemškega ilustrovanega lista pod naslovom »Heir .t.«; — le-ta list je zagledal luč sveta za časa, ko se je v Avstriji listu »Gartenlaube« odtegnil poštni debit — s katero je rečeni list oblatil ljudsko učiteljstvo po karikirani sliki ljudskega učitelja, katerej je priložil urednik Anzengruber še bolj »delikaten tekst«, ki se nam ga brati gnjusí.

Res hudo je užaljena stanovska čast slehernega ljudskega učitelja po tem kulturnem proizvodci tega nemškega časnika, in popolnoma opravičena je graja vseh šolskih listov nad urednikom Anzengruber-jem! Želeti je, da prestane izhajati tak list, ki skruni čast toliko važnega stanu človeške družbe. Tudi mi slovenski učitelji postavimo se krepko za našo stanovsko čast in delajmo kolikor je v naših močeh na to, da izgine popolnoma in povsod vsak blagi čut zaleči list »Heimat«. Trudimo se, nadomestiti ga z našimi izvrstno uredovanimi beletrističnimi listi.

— Javna skušnja »Glasbene šole« v dan 15. sušca t. l. bila je pravečto zrcalo veliko delavnosti učiteljev in učencev tega závoda. Dasiravno je še mlado, vender krepko napreduje in se razvija v čast národu slovenskemu. Toliko izurjenosti bi skoro nihče ne pričakoval pri učencih, ki se vezbajo jedva drugo leto v glasbeni šoli. Občudovali smo veliko izvežbanost na klavirji in goslih ter krasno petje dečkov in deklic. — Lepa prilika se ponuja torej slehrnemu na deželi delujočemu učitelju, da pošilja svoje muzikalično nadarjene otroke, ki želé pouka v godbi, v ta závod! Glasbena šola ima prelepe namene: koristiti národu slovenskemu. Naša skrb bodi torej, da jo podpiramo in pridobimo jej slave. —j—

Iz Ljubljane. Pastirski list milostl. Ljubljanskega knezoškofa Jakoba (s cvetne nedelje t. l.) mej drugim tudi govori o slovstvu in posebej še učiteljem in izobraževalcem mladine (kar naj bi si vsi dobro zapomnili) tako-le:

»In sedaj, predragi v Gospodu, še eno. Slovani svetih bratov Cirila in Metoda ne časté le kot navdušenih oznanjevalcev sv. vere, slavé jih tudi kot bistrourne utemeljitelje prvega pismenega jezika med Slovani. Kakor apostelnom, kakor misijonarjem današnjih dnij, tako se tudi njima v sveti gorečnosti ni zdelo zadosti, sv. vero le z ustmi oznanjevati. Hotela sta jo tudi zapisati in tako stalno naslednikom zapustiti. V ta namen izumela sta posebna pismena (pisna znamenja) ter sta zapustila narodom, kterim sta sv. vero pridigovala, tudi sv. pismo v njihovem lastnem jeziku. Kako spodbudljivo mora pač za narod biti, ako si more reči: prva moja dela, s kterimi sem nastopil pot omike, bila so posvečena Bogu in njegovi službi! In kakšno zahvalo je dolžan tistim, ki so mu na tak način odprli pot do krščanske omike! Toda kako obžalovanja vredno moramo imenovati z druge strani ljudstvo, ki to pot zapušča, ko se komaj njegova omika, slovstvo in duševno življenje nekoliko okrepi; kako pomilovanja vredno je slovstvo, ki se izvije iz varujočih rok sv. cerkve, da celó sovražno nasprotuje krščanski veri, krščanski nravi, krščanski cenitvi sveta. Tako slovstvo postane potem za mnoge v toliko večje pohujšanje, kolikor bolj olikano in gladkeje se kaže po zunanjem. Je tem nevarnejši prepad za marsikako neizkušeno dušo in tedaj zlasti za mladino, čim tanji strup se ji ponuja v svetlih, bleščečih posodah. Čemu to omenjam? Prvič, da se zahvalim Bogu, da to, kar se je pri nas do sedaj pisalo, veri in cerkvi većinoma ni bilo sovražno. Potem pa tudi, da svarim ter s tem spolnim težko vestno dolžnost. Ker že dalje časa sem se ne manjka čudnih znamenj, ki kažejo na to, da se skuša polagoma tudi k nam zanesti neko tuje mišljenje in čutenje, nekaj veri in cerkvi nasprotnega. Tuje mišljenje pravim. Ker nevera, brezbožnost bila je do sedaj našemu ljudstvu res tuja; vsak vrh gore, vsak hrib, ki v nebo kipí, in kterega venča tempelj Božji, spričuje velikoveč njegov pobožni čut, spričuje njegovo vero. Slovenec se je do sedaj odlikoval po svojem pobožnem vernem čutu; pač žalostno bi bilo, ko bi hoteli njegovo narodno zavest ravno s tem vzbuditi, da bi mu to narodno posebnost vzeli. Tako početje bi moralo ravno v tem, kar nam je najljubše, napraviti najpogubnejši prepad. Ono bi ljudstvu ne le nič ne koristilo, marveč razdvojilo bi ga in ga tiralo onemu stanju nasproti, kterega Gospod popisuje, ko pravi: »Vsako kraljestvo, ki je samo v sebi needino, bo razdjano, in mesto ali hiša, ki je sama zoper sebe needina, ne bo obstala.«*) Prosim vas tedaj, moji sodelavci v vinogradu Gospodovem: zavoljo ljubezni Kristusove čujte nad tem, kaj se daje mladini v roko v izobraževanje njenega razuma in njenega srca. Prosim tudi vas, vi učitelji in izobraževalci mladine: varujte jo tudi vi, kolikor je v vaši moči, vsega, karkoli bi moralo njeno versko prepri-

*) Mat. 12. 25.

čanje omajati, njene nravi pokvariti, njeno bogaboječnost oslabiti, njeno vest raniti in tako celo njeno življenje, tukaj ograniti, za večnost pa pogubiti. Prosim in rotim slednjič vse tiste, ki s svojimi spisi in z izdelki svoje muze pomagajo ljudstvo izobraževati: ne pozabite nikdar, da bo sodnik našega dejanja in nehanja v vsej omiki in skozi vso omiko pred vsem slednjič le to preiskaval, kaj in kako smo verovali, kako smo po veri živeli in delali. Bodimo tedaj še toliko navdušeni za zemeljski blagor, za zemeljsko veljavo narodovo; prvo in poslednje, na kar moramo vedno nepremakljivo svoje oči vprte imeti, je edino potrebno za večnost odločujoče. Sveta Ciril in Metod sta izumela in rabila pisanje v sezidanje kraljestva Božjega na zemlji; jih li menimo s tem častiti, če to kraljestvo po svoji moči razdiramo?!«

— Iz seje c. k. deželnega šolskega sveta za Kranjsko v 9. dan preteč. m. Nek ud c. k. dež. šolskega sveta nasvetuje in predlaga, da bi se razširil slovenski učni jezik na tukajšnjih c. k. učiteljskih izobraževaliških, na vadnici in na obeh višjih gimnazijah v Ljubljani in v Novem Mestu. Predlog se je izročil strokovnjaškemu poročevalcu, da bode o tem poročal v prihodnji seji. — Učiteljeva plača na novoustanovljeni ljudski šoli v Tribučah določi se s 400 gld. — Določi se o razširjanji dvorazrednice v trirazrednico. — Reši se prošnja nadučiteljice za povišanje stanarine. — Določi se o novi zgradbi ljudske šole v Velikem Gabru. — Rešijo se prošnje za oddajo Metelkotovih ustanov. — O dveh novih službah: za obrtno učiteljico in otročjo vrtnico na c. k. izobraževališki za učiteljice poroča se na višje mesto. — Reši se prošnja učit. kandidatnje, da bi delala zrelostno preizkušnjo samo za nemške ljudske šole. — Nastenski zemljevid Kamenškega okraja, ki ga je narisal nadučitelj g. Val. Burnik (v Kameniku), se odobri kot učilo po šolah v Kamenškem okraji. — Reši se prošnja nadučiteljeva za pokojnino. — Dvema učiteljema se dovoli, da menjata s službama. — Določi se o nasvétih za povikšanje učiteljskih plač. — Mnogim šolam se dovoljuje poludnevni pouk. — Začasni učitelj v Ihanu Al. Kcel se za trdno postavi. — Rešijo se zadeve o disciplinarni preiskavi nekega ljudskega učitelja in o izključenji dveh dijakov na srednjih šolah, potem več prošenj za nagrade in denarne podpore ter prošnje za odpusčenje kazni za šolske zamude.

— Preizkušnje učiteljske sposobnosti izvrševale so se od 13. do 20. aprila t. l. Pri spisnem izpitu odgovarjali so izpraševanci tem-le vprašanjem: Iz pedagogike: 1. Das Erzählen in der Elementarclasse. 2. Was sagt die Schul- und Unterrichtsordnung für allgemeine Volksschulen rücksichtlich der Schulzucht? — Iz slovenščine: 1. Kakó naj se učitelj (učiteljica) v pedagogičnem in znanstvenem oziru dalje omikuje? 2. Raba dovršnih in nedovršnih glagolov. — Iz nemščine: Der Frühling, ein Osterfest der Natur. — Iz aritmetike: 1. Es sollen die Schüler angeleitet werden, den Bruch $0\cdot2615$ in einen gemeinen Bruch zu verwandeln. 2. Man suche den Quotienten $26\cdot4 : 0\cdot0925$ bis auf die erste Decimalstelle, und gebe an, wie der Wert der höchsten Stelle im Quotienten vorausbestimmt wird. 3. Von den drei Winkeln α , β , γ eines Dreieckes ist β um $12^{\circ} 20'$ grösser als α , und γ um $5^{\circ} 43'$ kleiner als β ; wie gross ist jeder Winkel? 4. Der pythagoräische Lehrsatz soll den Schülern veranschaulicht werden. 5. Wie verfährt man, um die Schüler mit der Berechnung des Rauminhaltes der Pyramide bekannt zu machen? — Iz lepomisja: 1. Welchen Wert haben die Vorschriften in der Volksschule, und wie äussert sich Graser über dieselben? 2. Est ist der Plan für die Behandlung eines Grossbuchstabens auf der Oberstufe anzugeben. (Die Überschriften waren mit schöner Latein-, die vier ersten Zeilen der Ausarbeitung mit schöner deutscher Currentschrift zu schreiben.) — Iz črtanja: 1. Die Contouren einer Zusammenstellung von Holzmodellen sind nach der Anschauung zu zeichnen. 2. Zu einer Zusammenstellung geometrischer Formen in der Ebene ist das Dictat anzufertigen. Te preizkušnje učiteljske sposobnosti so se pa izšle takó-le: 5 učiteljev je dobilo svedočbo s št. II., 13 učiteljev s št. III. in 3 učitelji svedočbo s št. IV. Iz mej učiteljic so dobile 3 svedočbo s št. II. in 6 s št. III.

— Cesarjev dar. Njih. Velič. presvitli cesar je občini Dolenjevaški v Kočevskem okraji za razširjanje tamkajšnje šole podaril 200 gold. podpore in ravno toliko tudi občini Griblje za zgradbo šole.

— Nj. eksc. gospod minister za bogočastje in uk dovolil je za vzdrževanje obrtnih izobraževalnih šol za 1885. l. naslednje podpore: za Kočevje 110 gld.; za Kranj 200 gld.; za Ljubljano 2000 gld., za Tržič 300 gld. in za Novo Mesto 500 gld.

— Bratovščina sv. Cirila in Metoda. Ministerstvo notranjih zadev potrdilo je v 9. dan preteč. m., št. 5179, pravila tega društva.

— Petdeset gospá in gospodičin se je v Ljubljani zbralo, da so (kakor »Novice« pravijo) prevzele botrinjo za nemški »Schulverein« in se združile v lastno krajno skupino. — Naj bi jih naše vrle rojakinje posnemale in enakomerno delale na razcvet našega domačega društva — »Národne Šole!«

— Otročja varušnica pri sv. Florijanu bode se, kakor slišimo, prenarédna tako, da bode ob enem tudi ljudski otrôčji vrt v slovenskem in nemškem učnem jeziku.

Popravek. V sestavku »Tretje Berilo v enorazrednici« v 8. št. »Učit. Tov.« na 113. str. v 12. vrsti beri: učno knjigo (ne: učeno knjigo), v 19. v. beri: v ponovljivi šoli (ne: v ponovljini šoli), v 27. v. beri: v učnem črteži (ne: učenčnem črteži). Na 114. str. v 8. v. od spodaj naj izostane beseda »preveč«. V dopisu »Iz Komena« na 127. str. v 8. v. od spodaj beri: mučnega (ne: naučnega).

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. Na enorazrednici v Selu (na Dolenjskem) učiteljska služba s 400 gold. letne plače in s stanovanjem. Prošnje c. k. okrajnemu šolskemu svétu v Novem Mestu do 15. maja t. l. — Na dvorazrednici na Igu (poleg Ljubljane) II. učiteljsko mesto s 400 gold. letne plače. Prošnje c. k. okrajnemu šolskemu svétu Ljubljanske okolice v Ljubljani do 1. maja t. l.

Premene pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. Gospod Marko Bartol, učitelj v Oreheku, je zaradi bolezni na odpustu; namestuje ga učiteljski kandidat gospod K. Češnik.

„Politična in kulturna zgodovina štajerskih Slovencev“,

cena 1 gold. 20 kr.

dobiva se pri pisatelji I. Lapajni v Krškem, pri knjigovezu Fr. Dežmanu, v „Katoliški bukvarni“ in pri J. Giontini-ju v Ljubljani ter pri J. Leonu v Mariboru.

„Slovstvena zgodovina v slovenski ljudski šoli“,

spisal Janko Leban (Gradimir), ljudski učitelj.

Ponatis iz „Učit. Tov.“, dobiva se v Milic-evi tiskarni posebej, in stane mehko vezana 30 kr., pod križnim zavitkom 5 kr. več, to je: 35 kr.

➡ Priporočamo jo učiteljem in učencem! ➡